

ЗАМАН

КЪАБАРТЫ-МАЛКЪАР РЕСПУБЛИКАНЫ ПАРЛАМЕНТИНИ ЭМ ПРАВИТЕЛЬСТВОСУНУ ГАЗЕТИ

ВРЕМЯ

ГАЗЕТА ПАРЛАМЕНТА И ПРАВИТЕЛЬСТВА КАБАРДИНО-БАЛКАРСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

Къабарты-Малкъар Республиканы табиьгъат байлыкъла эмда экология министрине юсюнден Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны УКАЗЫ

1. Биттилланы Расуну жашы Хакимни Къабарты-Малкъар Республиканы табиьгъат байлыкъла эмда экология министрине салыргъа.
2. Бу Указ анга къол салынган кюнден башлап кючюне киреди.

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысы
Нальчик шахар, 2015 жыл 12 октябрь, №155-УТ

Ю. КОКОВ

Кенгеш

Миллетле аралы келишиулюкге - баш магъана

Тюне РФ-ни Президенти 2012 жылда 7 майда къабыл кѳрген «Миллетле аралы келишиулюкно жалчытууну юсюнден» 602 номерли Указын КъМР-де жашауда бардыруу жаны бла ишчи къаууму жыйлыуу болганды. Аны КъМР-ни Правительствоуну Председатели орунбасары – ишчи къаууму башчысы Владимир Битков бардырганды.

Комиссия бу жол экинчи кѳре жыйлады. Аны келечилери муну алдында кенгешде этилген эсгертиле къалай топурулганларын сюзгенди. Аны юсюнден Граждан обществону институтлары бла байламлыкъланы жалчытуу эм миллетлени ишлери жаны бла Управленияны башчысы Анзор

Курашинов доклад этгенди. Аны айтханына кѳре, бу кезиуде жеринде власть органлага миллетлени бла дилени араларында келишиулюкно жалчытуу жаны бла вопрослага методика болушукъ этиуге эни магъана берилгенди. «Ол мурат бла комиссияны келечилери битеу шахарлада бла

элдеде болгандыла, жууалпы къллукъчулага эсгертиле этилгенди. Алага миллетлени арасында келишиулюкно жалчытуу жаны бла муниципал программаланы жарашдыргъа болушканбыз», - дегенди Курашинов.

Жыйлыуда хар муниципалитетни келечиси да къырланды башчысыны Указында белгиленген жумушла къалай топурулганларыны юслеринден айтхандыла. Кенгеш андан ары жабыкъ халда бардырылганды.

ТИКАЛАНЫ Фатима.

Бѳге

Бай тарыхы, демекчили алим къаууму, хунерли студентлери бла да ѳхтемленирчады

Тюне Къабарты-Малкъар къырал университет кесини 83-жыллыгын къууанчы халда белгилегенди. Анга жораланы аны баш корпусуну онг жанында «Мен КъМКУ-ну сюеме!» деген ат бла стела ачылганды. Ол къууанчы ише студентле, вузун эмда аны колледжлерины преподавательлери, профессорла, республиканы районларыны администратияларыны билим беруу управленияларыны башчылары эмда школларыны директорлары къатышхандыла.

Аланы алгъашлай, Къабарты-Малкъар къырал университетни ректору Юрий Алыгудов бу окуу кой кесини тарыхы, профессор-преподаватель къаууму эмда студентлери бла да ѳхтемленирге эркинди, деп чертгенди. «Сексен юч жылны ичинде билим берууну бу къаласында миниге бла жаш адамла топурулторлю усталыкъла алып, жашауну уллу жулуна чыкъгандыла. Энтта да алай барады, ахшы

тѳрелерине кертичи болуп. Ма аны себелил бюгон студентле университетлери келерине сюмлекликлерины ачыкъларга эмда аны битеу дуннига тура этерге болушукъдыла», деп, ол бу окуу юйден чыкъган хар адам да: «Мен дуньяны башында бек иги – Х.Т.Бербеков атлы университетни - бошагъанма», деп ѳхтемлениргине ийнанганын айтханды.

Ызы бла Юрий Камбулатов.

вич, КъМКУ-ну гимни согула тургандыла, стелдан акъ жабыну кетерип, бетин ачханды. Олсагъат толкун къарсла къагъылгандыла. Жаш адамла уа: «Мен сени сюеме КъМКУ!» деп, юч кѳре къычыргандыла. Ахырында уа белгини къатында суратха тошгенди.

Алайдан барысы да КъМКУ-ну жангы ишленген корпусуну алтынчы этажына чыкъгандыла. Уллу баннерни юсюнде «КъМКУ-бизни барыбызны да юйѳбюздѳ!» деген жазуула кѳрюнеди. Анда алай атлы фольклор-этнография байрам бардырылганды. Студент этген суратладан, темир, агъан, къашиш затладан кѳрмюч къуаргандыла.

Ахыры 2-чи бетдеди.

Конференция

ѳсюю келген тѳлюю ючюн жалаанда ата-анала угъай, тукъум, эл да жууаплыдыла

Бюгонлюкде 18-20-жыллыкъ жаш адамла 2005 жылда октябрь айда Нальчикде болган ишлери юслеринден жалаанда таматаланы сѳзлеринден биле болурла. Насыкъла, аланы асламы ол кюнде республиканы ара шахарында барган чачдырууны, атышуулары кѳргенди. Алай ол къужур ишлери тохтамагъанла, аманлыкъларыны башын дин бла жулурга муратларына не амал бла да жетерге излегенде, жашланы бла къызылны акылларын хайран этип, келери жапларына тартырга корешеди-

ле. Бу болумда уа тамата тѳлюю баш борну бѳюп келгенге кертини аныларга, аланы тоз ниетлеге тоюндюрюрге, динни жорукъларын билдиргиди. Нальчикке чабуулукъну 10-жыллыкъ бушулу кюнона алында Къабарты-Малкъар къырал университетде эмда Къабарты-Малкъар къырал аграрный университетде биринчи курсланы студентлери «Жаш тѳлюю келир кюно – терроризм эмда экстремизм» деген конференция да ол мурат бла къуарлган эди. Ол

башланчидан алгъа уа жаш адамла гъа «Современная вербовка. Осторожно, зомби» деген документальни кѳргюзгенди. Кертисин айтханда, бу артыкъ уун болмагъан киноланта кѳл этни юсюнде сатгъаш эттиредди. Залда олтурган жашланы бла къызылны акылларына, жореклери жетип, аланы сансыз кюйган болмакъ, тоз сайлау этерге болушукъдыла, деп ышаныргъан келеди.

Ахыры 2-чи бетдеди.

ПАРЛАМЕНТ

Республика къыш сууукълага апчымай туберге хазырды

КъМР-ни Парламентини президиумуну кезиулю жыйлыуунда «правительстволу сагъатда» республиканы отлукъ-энергетика комплекси кюз арты-къыш кезиуге къалай хазырланганы сюзюлгенди. Аны юсюнден къурулуш эм ЖКХ министр Анзор Тутуков эмда Ростехнадзору КъМР-де управленисны башчысыны къуллугун толтурган Мурат Геудев докладла этгенди.

Анзор Тутуков келтирген шартлага кѳре, республиканы жашау журт-коммунальни моллю къыш сууукълага толусунлай хазырды, ол санда 3277 мекям, 351 котельня, суу эм жылыу ызда да. Премьер-министр Мусукаваны Аликъ Къабарты-Малкъар жалчытуу кезиуге хазырлыгыны юсюнден паспортка къол салганды. Бу жумушла уа 537 миллион сом къоратылганды.

Министрини айтханына кѳре, республикада жылытуу кезиу келир ыйкъыда башлангъа болушукъды. Ол а хау сууукъ болганы бла байламды. Жуукъ кюнде ол 6 градусдан ѳрге болушукъ тоюлды.

Мурат Геудев а муниципалитетде кюз арты-къыш кезиуге хазырланганда жалаанда котельнялары бла жылыу ызылары болумлары тинтилип къалгъанларын белгилегенди. Алай жашау журтта не халда болгандырына, мекямагъа башчылыкъ этген компанияла къалай ишленгерине уа артыкъ уллу магъана берилмейди.

«Контроль рейдени кезиуке жылыу бла жалчытан 15- эмда ток берген 5 предпрятияны иши сюзюлгенди. Алада 1259 бузукълукъ ачыкъланганды, 59 жууалпы

Анзор Тутуков

къуллукъну эмда 3 предприятие административ жууапка тартылгандыла», - дегенди докладчы.

Аграрный политика, экология, табиьгъатны хайырлануу эм жер халла жаны бла комитетни башчысы Мокъяланы Кедал газ кезиуде газ берилмей къалырга болушукъду, деп сорганды. Анзор Тутуков айтханына, бу проблема бюгонлюкде артыкъда магъаналыды. «Ахырдта тѳнемезлик борчланы кевтерте турабыз. Ол а 2,5 миллиард сомду. Андан сора да, КъМР-ни Правительствоуну башчысы къабыл кѳрген планнга тийишлиликде борчланы азайтуу жаны бла мадарла

этиледиле», - дегенди ол.

Культура, граждан обществону институтлары анынътуу эм асламы информация органданы ишлери жаны бла комитетни башчысы Борис Пашовну жылыу ызда керексиз къорачланы азайтырга он бармыды деген соррууна жууап бере, министр Нальчикде «Юго-Западный» котельняда жагъартуу ише бардырылгандарын чертгенди. Ол санда Калмык орамда жылыу бергъыла алышынгандыла, Фурманов эм Пушкин орамлада жагъа котѳла орнатылгандыла. «Битеу бу жумушла уа къорачланы азайтырга себелил этерикди», - деп къошханды ол.

Докладланы сюзгенден сора депутатла КъМР-ни Правительствоуну, Къурулуш эм ЖКХ министрствосна, Ростехнадзору КъМР-де Управленисны тийишли эсгертилеуи къабыл кѳргенди.

Жыйлыула бир-бир законларыны проектлери

Мурат Геудев.

сюзюлгенди. Ол санда «КъМР-де къырланды партнерлукъну юсюнден» закон кесини кючюч тас этени белгиленгенди, «КъМР-де Жамауат палатаны юсюнден» законга тозетиулеге да къаралганды. Депутатла РФ-ни субъектлери келгенде коллегаларыны законодательни башламчылыкъларын да тингенди.

Кенгешде Баксан муниципал району башчысы Хасан Сижажевни, «Терек-1» газетни баш редактору Владимир Бесланевни, Май районда «Пассажирыне перевозка» муниципал предпрятияны директору Сергей Бетановну, «Союз авто» ЗАО-ну башчысы Юрий Кушовну, «Эйрбус-Транс» ООО-ну таматасы Темуккуланы Абдул-Хакимни КъМР-ни Парламентини Сыйлы-Грамотасы бла сауьгаларына оную этилгенди.

КъМР-ни Парламентини пресс-службасы.

Хурметлеу

Шалушкачыла биринчи устазларына эсгерте салгандыла

Озган байрам кюм Чегем районну Шалушка элини биринчи номерли орта школуну арбазында Биринчи устазга эсгерте ачылганды. Ол бу элге сабийлени окутурга биринчи болуп келген эйбиз бийни къызы Елизавета Мазаракани хурметине ишленгенди, кеси да Шалушкада светский школ ачыгъанлы 140-жыллыгын жораланганды.

Бу къууанчы ише КъМР-ни Правительствоуну Председатели орунбасары, республиканы билим беруу, илму эмда жаш тѳлюю ишлери жаны бла министрине Нина Емужева, Чегем районну администрациясыны башчысы Каншоуби Ахохов, жержерли самоуправленияны Советини председатели Хасан Омижев, эли къраллары, республикада атпары айтылган поэтле,

жазычула, онуючу къуллукъчула, эллиле да келгенди. Школчула уа, къолларында гюллери, акъ шарлары бла да майдаанда омакъ болуп сюелгенди. Окъуу койно директору Заур Кучменов, ол кюн ары келген къонакълага, эллилеге да ыспас этип, школну тарыхында шарт юлгюле келтирип хапар айтханды. Устазга былай эсгерте республикада биринчи кѳре ачыгъан эсгертип, ол аланы окъуу юйлерини арбазында салынганына ырызлыгын билдиргенди. Бу иш элини башчысы Хачим Кунжевени хайырындан болганын айтты, анга ыспас этгенди. Эсгертемени ѳсюю келген тѳлююге бек уллу магъанасы болганын да чертгенди.

Нина Емужева уа ол отгурулукуну, билимми да белгиси болгандыла, бу школну окъуучуларын бютоюнда иги окъурга, игили этерге кѳллендиргенлей турлугъуна ийнанганын билдиргенди. Бу ише себелил этилгенди барысына да ыспас этгенди.

Жыйылгандыла бу элде биринчи школ ачыгъанлы 140-жыллыгы бла да алгъышлагъанды. «Бу окуу юйю тышы, арбазы да тизгиниле, тааздыла, эсгерте да бюгонча аруу сюелгенине ийнанам», - дегенди. Ол республикада къыралда да устазга уллу хурмет этилгенин чертип айтханды. Быйын аланы байрамлары бек белгиленгендери да юлгюле келтиргенди. «Бизни школларыбызда билимми, ишлери сюйген устазла урундыла. Биз аланы ишчи эмда жашуу болумларына дайын да кѳз-къулакъ болубыз, ала игилене барып кючюч, мында ары да къолубуздан келгенини апыркъ тоюлюбюз», - дегенди.

Ахыры 2-чи бетдеди.

Бююп он жыл мынган алгъа

2005 жылы 13 октябри Къабарты-Малкъарны, артыкъда аны ара шахары Нальчыкни, жамауатыны эсинде бушуулу юнча къалганды. Аны мамырлыкъа батыйлы жашаган адамлары ол кюн эрттенликте элгени уянгандыла. Бу уллу палах кыйдан келип къалды деп, сейирге къалгандыла. Тёгерек окъ-топ таушудан толуп, шахар

уруш майданын айланган эди. Право нызамны сакълауу органлары энчи къауумлары терк окъуна сагъайгандыла, сауутланган къауумлага къажу таукел соелгенди. Биз а бююн мамырлыкны, тюзлюкню къоруулай, ол кюн жанлары берген жигитлени эсгербез.

Ёсюп келген тёлю ючюн жаланда ата-анала угъай, тукъум, эл да жууаплыдыла

Ахыры Алпы 1-чи бетдеди.

Андан сёз ма алыны тенгери юслеринден бара эди. Алача, 18-20-жыллык къызла Инга Черкванова, Алёна Быкова, Наида Асилованы юслеринден. Аладан бююнлюкде жаланда Алёна Быкова сауду, кеси да аманлыкъы къауумлага болушаны ючюн тутулу турды. 18-жыллык Инга Черкванова уа сойген жашы бла «агъача» къачып, къысча замандан КТО-да ёлпюргенди. Аны тёртайлыкъ сабийи атадан, анандан да ёксюз къалганды. Наида Асилованы аты кёллени эспирлене болур — ол 2013 жылда Волгоград шахарда троллейбусу атырып, бир торлю тёртоскерли болмагъан адамланы жашуларын алганды. Анга чачдыруучу затладан толуп болбуан уа эри Дмитрий Соколов жазырганды. Фильмни авторлары бандит къауумла динни жорукъарын кеслерине тап келерча аныгъатхандыра, жаш адамланы къоллары бла кеслерин мурдар ишлерин толтургандыра шагъатлыкъ этген шартла да келтиргенди, ол санда бизнесменлени къоркутууп, алдан ахча сыйыргандыра.

Волгоград шахарны ймаммы Абдулла-Хазрат а радикалла шайхид джиддидеген сёллени магъанала болгандыра, аны сепелли мамырлыкъа жашаргъа соием», — дегенди ол. «Юйюгюге мамырлыкъ» деген жамаут организацианы башчысы Суфадин Шибзухов а, конференцияда кеси айтханды, «...бир сагыяны ичинде ёксюз къалганды». Бандит къауумла аны жангъыз

болуп ёлюрге соеирк эдим: Аллахны жолунда жан берирге. Алай башхалгаа кыйынлыкъ сынатхан — ол шамд тюрююду» дегенди. Терроризм жаланда ёксюз болуу къоркъуу келтирди. Бир дин да мурдарлыкъга чакъырмайды — ма ол эди фильмини баш ниети. Конференцияда жаш адамланы алларында сёлшеген таматала да аны аныгъатлыгы юршгенди.

Сёз ючюн, Тимур Тгалегов — КМР-ни Парламентини депутаты, Арганстанда урушу эмда жер-жерги къауугаланы ветеранларыны советини башчысы — мамырлыкны багъасын кимден да иш аныгъайды. «Ма сизнича жаш адамла, къоллары сауутла алып, Арганстанда аманлыкъ къауумла бла уруш этгенди. Кёлле терроризм къырлыкъыгъа жетмез ючюн жанлары бергенди. Бандитле уа сабийлени, къартланы, тишируулан ёлпюрге угъай демегенди, мурдарлыкъ ишлерине акъыбаллыкъ болмагъанла хайыргандыла. Мен, жасаргъа урушу аныгъатлыгы сынагъанма, аны сепелли мамырлыкъа жашаргъа соием», — дегенди ол.

«Юйюгюге мамырлыкъ» деген жамаут организацианы башчысы Суфадин Шибзухов а, конференцияда кеси айтханды, «...бир сагыяны ичинде ёксюз къалганды». Бандит къауумла аны жангъыз

жашын ёлтюрюп, атаны-ананы да къартлыкларына жарыкъ умутларын, муртарын да юзгенди. «Адыгъада къачан болганды аллай тёрэ — адамны башын кесген. Мени жангъыз жашмы уа алай ёлтюргенди», — деп, ол жалда отурганладан ата-аналарына сакъ болуларын тилегенди.

Жаш тёлню арасында экстремизмини ниетлерини профилактикасы жаны бла министр Залим Каширов Къабарты-Малкъарда радикализм салган кыйынлыкны сынамаган бир юйюрд да къалмагъан жарысып айтханды. «2005 жылда болган атышуу кёллениге къара тюрюча кёрюнгенди. 13 октябрде дери республикабыз битеу къыралда да тунча, айтат жерлерден бири болганды. Аллай къурур ишле энчи бир заманда да къайтарылыкъ тюрюлюкде деп ушанып турганды, алай бююнлюкде да аны хатасындан жюзден аслам жашыбыз къырлыганды», — дегенди ол.

Залим Карачавчин, терроризм битургуия башында къыраллагъа да уллу проблема болганын чертип, жаш адамланы кеслерини жашулары, тенгери ючюн да жууаплы болурга чакъырганды. «Жалдан чакъгъандан сора сиз нёгерлеригизге тюрюжиз, ала бла ушакъ этергиз. Алай шёндю кёрюнгиз жорегиде

гизде къалып, тюз сайлау этерсиз, шухарыгызга да болушрусуд деп ийнама», — дегенди ол.

Улуу Ата журт урушун ветеранларыны Нальчык шахар советини башчысы Абдулаланы Мустафауа, хар заманды, жаш адамланы жореклерине жеткен сёллени тапханды. Аграрный университетни студентери анга ёрге къобуу къарс ургъан эдиле. Мустафа Камалович ёсюп келген тёлю ючюн жаланда ата-анала угъай, суу тукъум, ол жашаган эл, шахар да жууаплы болгандыра чертгенди. Ол бююнлюкде Улуу Ата журт урушун ветеранлары аз къалгандыра белгилеп, аланы атырындан жашланы бла къызланы ата-аналарына тынгыларгъа, аланы айтхандыра этерге, келли жашулары ючюн жууаплы болурга чакъырганды.

Эки вузда да конференция республиканы жаш тёллюсине эсгертиле къабыл этиу бла бошалганды.

ла. Жалда отургандыра бу проблемга кеслерини кёз къарамларын билдиргиде да онлары болганды.

Кертиди, конференция сагъаш эте билген, кесини окуму болгъан жаш адамланы жореклерине жетерге керек эди. Ол бошалгандан сора уа биз КЗМКУ-ну шёндю гуманитар институтуну биринчи курсуну бир неча студенти бла ушакъ этген эдик. Жашла бла къызла бизге айтхандыра, ала фильмге къарагъандан эмда таматаланы сёллерине тынгылагъандан сора Интернетде сакъ болурга, тынмагъан адамлага тынгыламагъа керек болганын аныгъатхандыра айт эдиле. «Хар ким да кесини акъылы бла жашаргъа керекди. Алай нёгерлеримден бири радикалла ишлерине тынгылап башласа, ол терс оюм этгенин аныгъатлыгъа къоршорикме», — дегенди бизге Мамина (ол тукъумун билдирмегенди).

ТИКАЛАНЫ Фатима.

Бай тарыхы, демезили алим къаууму, хунерли студентлери бла да ёхтемленирчады

Ахыры Алпы 1-чи бетдеди.

Ол кимни да эсин кесине бурурча эди. Къабарты-Малкъар къырал университети медицина, физика-математика, информатика, тыш къыраллы тиле эмда башха факультетлени да келечилери миллет кийимлери бла хар келгенге тюбеп, кеслери жазырганды ашарыкъла бла сыйлай эдиле.

Малкъар маданияты Отарлары Керим алты арасы барындан да уллу эмда сейирдик кёрмюч къурагъа

анды. Аны бла да чекленип къалмай, Бизынгы элден устас Чочайыны Нажабатны башчылыгында 5-чи классны окуучуларын да чакъырып, халкъыбызда алгын замандада жюрюк оюнланы кёрюстгенди. Аны къошуну къабыргаларында, арбаларында да уллу ариу миллет накъышлы кыйозле салынып эдиле. Къызла уа, бирге олтуруп, ашуу эшгенди, жюнден халы ийиргенди. Миллет кийимле кийген жаш адамла келгенлени боза, айран, хы-

чинле, жёрмеле, шишлик, гыржын бла да сыйлагъандан сора, алларында тепсен, алкъ бюгенди. Чыттыт къонакбайлыкъ этгенди.

Байрамга къатышханла бары да къонакылага жарыкъ тюбегенди. Ол кюн малкъар, къабарты, орус, арап жырланы эшитирге эмда торлю-торлю тепселени кёрюрге онг бар эди.

АДИЛОВА Люба. Суратланы автор алганды.

Шалушкачыла биринчи устазларына эсгерте салгандыла

Ахыры Алпы 1-чи бетдеди.

Майданда соелген школчула айланай, министр былай айтханды: «Билемисиз, бююн сиз былай да суукъ болганына да къарамай соелвиз. Бу ишени магъаналыгъын иги да анылапала болмазсыз. Онда бла жылпа озсала уа, сиз, эсгертеме къарап, мен да аны ача туруп былайда соеле эдик

Ахохов шалушкачы устазлары алгъашагъанды, ала мындан ары да ишлерине жетишмилли болуларын сойгенин билдиргенди.

Педагог ишени ветераны, жазуучу Геннадий Коммодов а элде педагог ишег кёл жыллары бергенлени атларын да, бир аман талабып, ёмюрлюк этерлерин тилегенди. Хачим Кунижев анга спон-

ала не уллу махтаугъа да тийишлиди, дегенди.

«Минги - Тау» журналы баш редактору Додулан Аскер, Хачим Кунижевге ёспас этип, «Лермонтов-фонду» атындан майдал бергенди.

Школчула устазларына атап кёл жырла, назмула да айтхандыла, тепсеуле кёрюстгенди. Андан сора жыйылганды.

Тёгерек стол

Дин бла экстремизм бир тюрюлюкде

«Жаш тёлню арасында экстремизмге бла терроризмге къажу юреш бардыры» деген темага жораланы МВД-ны КМР-де бёллюмонде жыйылыу болганды. Анда министерствону участковый полициячылары ишлерин къуру эм акъылбалыкъ болмагъанланы ишлери жаны бла бёллюмоню башчысы полицианы подполковниги Аслан Ашхотов бла жаш тёлюде дин экстремизмге бла терроризмге къажу юреш бардыры жаны бла бёллюмоню башчысы Черкесланы Алибек сёлшегенди.

Аслан Ашхотов акъыл этгенден, миллет неча дини аманлыкъа ючюн жаш адамла бир бирге къажу соелмез ючюн ала битеу сейирлери болгъан ведомстволла, службала, ол санда билим беруу учрежденила бла байламлыкъла тохташдыргандыла. Паспорт-виза, регистрация закондарына буюула бузукълыкъ этгенлени, следствийдан бла содден къачып айланганланы, сауутла асырагъанланы табар ючюн, участковый оператив-профилактика ишлеге энчи магъана бердиле. Шахарланы, районланы бла эллени жер-жерги самоуправление органдарына жамаут, тукъум таматала бла тюбешуле къурагъа, аланы кезулеринде гитчелени экстремист идеологиядан керити турурга юйретирча рекомендацияла этилгенди. Ала битеу да он оператив ишег къатышханды: «Дача», «Оружие», «Нарко», «Непелал-2015», «Контрфакт», «Услоник» эм башхала.

Экстремизмин оюмлары билим беруу учрежденилада жайылмаз, акъылбалыкъ болмагъанла аманлыкъы къауумлага къошумлаз ючюн, хар вуз, суз бла полициячыла энчи ишлядиле. Алда жыл сайын ата-аналаны къаты-

шыулары бла жыйылыула, класс сагъатла, ушакъла, лекцияла къураулап тургандыла, андан тышанда право нызамны сакълауучу органланы келечилери бю торлю аманлыкъчылыкъ ючюн жууаплылыкъны юсюнден да аныгъатхандыла. Ала школлагъа адамланы ийи къаты контрольда болурга, аны тийресинде ким айланганына къарай турурга кереклисинде да эс бурдургандыла.

Андан сора да, газет-журнал сатхан жерле да тинтилгенди. Аланы араларында экстремизмин ишлерин жайгъан продукция татылмагъанды. Билим беруу органланы келечилери бла бирге окуугъа жорюмегенин ишлерине да къаралганды. Сабийлени юйретууде, ёсдюрюуде борларын тийишликде толтурумагъан ата-ана эм былай эркинликлери болгъан 157 адамга, ол санда балалгаа зордукъ этген экуюнгенге, «Нарко», «Непелал-2015», «Контрфакт», «Услоник» эм башхала.

Черкесланы Алибек студентлени араларында экстремизм жайылмазча, аланы бю торлю аманлыкъ ишлеге тартханды ачыкъларча жети къырал эм коммерческий вуз, орта устатылы билим берген да онсегиз учреждение бла

да байламлыкъла жюрюктюлгенлени белгилегенди. Пропанданды бардырууда лекцияладан сора да, роликлел, къысха фильмле кёрюстюлдиле. Алгаракъла уа аланы «Терроризм — угроза миру» деген фильмлери битеу къыралда да биринчи жерни алганды.

Эм уллу жасууладан бири — Интернетди. Экстремизм оюмла неден терк эм кёл «Орноклассоник», «Вконтакте» эм башха сайтлада, WhatsApp эм башха сайтлада, Бююнлюкде аллай алтмыздан аслам материал ачыкъланганды. Шёндю, технологияла иги да айныгъан заманда, адамланы тегерегине жыйып, аланы өзгендан элитра сёлше турурга керек тюрюлюкде. Аллай онг бериллик да тюрюлюкде. Вербошиккел кеслерини ишлерин, юйлеринден чакъмай, телефонну, планшетни неча бир башха гаджетни болушлугъу бла сетьледе бардырадыла. Биз да бек алга, алайдан ала табып, ала хайырланган сайтланы жабарга юрешебиз, дегенди ол.

«Юйюгюге мамырлыкъ» деген жамаут организацианы башчысы Суфадин Шибзухов а Нальчыкге чабуул этилгенди ол жыл озгъан эсе да, кёллени тюбене болгъанча кёрюнгенин, ол аслам тёлню эсинде калпыгъын чертгенди. Биз бу болуму анык кёл керетинтирге, андан тийишли хыйсап этерге керекбиз. Бек биринчи уа, сабийлерибизни адеп-къылыкъга юйретирге. Таза, ариу мусулман динни терроризмин окуугъа ниетлени бла къатышдыргъа жарамайды, деп белгилегенди ол.

КУЛЬЧАЛАНЫ Зульфия.

Ол къайгылы кюнде

деп, ёхтемлик бла айттыргъа болукъсуз. Жашуубуз къолайыракъ болгъанда биз къырал къулукъчулага эсгертеме ачабыз. Бююнлюкде уа, къыралда, республикада, аны къой, битеу дунияда да кыйын, къуагъалы заманда, аны устазга соелгенди. Ол не кыйын болуудан да чакъарга болушуркъу, шыа-нылукукъга жол ананды». Районну администрациясыны башчысы Каншоуби

сорла, Калининградда, Москвада, Негем, Нальчык шахарлада жашаган элде ишлеген шухелары, эллиде да болушханларын билдиргенди. Жамаут къулукъчу эмда издатель Мария Котлярова уа аны эсгертемени автору Станислав Катани бла танышдыргъанын, ол а аны къысха заманын ичинде эмда унуч багъасы бла да ишлеенин айтханды. Устазла бек кыйын, алай огурулу жумуш тамамлайдыла,

ДАЛХАТЛАНЫ Маризат. Суратланы автор алганды.

БИЛГЕН АДАМ БЛА УШАКЪ

Теннисден да умутландыргъан спортчуларыбыз бардыла

Республикада спортну кеп тюрюлерин жылдан-жылга айнып, алада атлары айтылган спортчуларыбыз да аслам бөл барганылары кыуундырыды. Артыкда суур атлетика, дзюдо, эркин, грек-рим тугушуу, бокс, карате кеп жайылганылары, алааны сайлап алгана бютюн кеп болганылары чепти айтырчды. Болсода орт заманлада женил атлетикада да кюлю спортчу кызыгыштык чыктыганды, Къыбарты-Малкъарны атын айтырчды, бизни ёхтемлендиреди. Теннис а не халдады? Ма аны юсюнден сабий эм жаш тёлло стадиону директору орунбасары Андрей Климов бла ушагыбыз. Ол СССР-ни стол теннисден спортну устасыды, РСФСР-ни халкыга билим беруюно отличниги, КЪМР-ни физкультурасына бла спортнуу гыйи кыуулукусууду.

ий КЪМР-ни Билим берюу, илму эмда жаш тёллою ишлери жаны бла министрствосууну стол теннисден сабий-жаш тёлло спорт школунда бардырыды. Анга Май, Прохладна районлары билим берюу бёлумлеринде да юйретилде. Теннисден Нальчикин школун, битеу хар затны да (базаны, болдурулган жетишимлини, тренер кадрлары да) эсге алсак, къыралда бек иги оюну санына киреди. Шимал-Кавказ федерал округта бизден алгва киши да бармайды. Бек кочлюу спортменле кыралды чепти-онатарына кытышып турган клублага киреди.

-Андрей Николаевич, республикабызда бир кезинде теннис бек иги аныганды. Шендио уа иш къалайды? -1975 жылда Нальчикиде 5-чи номери орта школун мурдорунда стол теннисден сабий-жаш тёлло спорт школун ачылады. Ары дери уа бир неча жылны ичинде ол бөлкомна ишлеп турганды. Школун ол замандагы директору Арноль Яковлевич Мамиевский - стол теннисни устасы, юйретуу ишин билим даражыга кёлтюрген эди. Жыйырма жылны ичинде бизни теннисчибыз эршишююде жетишмил болуп келген эселе, анда трендере Вартан Гаспаровну, Руслан Кошевин, Таисия Залукавану омон кёл башчаланы кызынлары ушул болганын чепти айтырчды.

ийнамама. Аны ючюн а бююгонден эсе тынгылы ырыксы базабыз болурга керекди. Сёз ючюн, Батюцканы ракеткасы Европагы лигада кюмош алганды, андан сора уа къызын Россияны жыйымдык командалына чыгаргандыла. Аны къауумунда Моголибда, Братиславада, Люблинада халкыла аралы турнирлеге кытышганды, СНГ-ни Балтий тенгизни жагасында къыралларыны эм Россияны регионларыны экуе бирге бардыргъан халкыла аралы эршишюлеринде, ызы бла уа европалы биринчиликде жетишмил болганды.

Жетишмилли жылланы башында Европаны жаш тёллою арасында бардырылган чемпионатында Фатима Батерова хоралады, 1984 жылда уа тюз да алай турнирде ол СССР-ни жыйымдык командасыны анында алтын медальды тийишли болады. Андан сора да, ахшыладан бир нечасы чыгады. Болсода 90 жылдагы экономика кыулыгы сабий эм жаш тёлло спортну, ол санда стол теннисни да, аныгытга улуу чарымда этгенди, кёрюмдө биле-биле алаша болгандыла.

«Жаруа этерча онгарыгыз а къалайды? -Шендиою излемлеге келишген база керек эди да, ол ишленгенди. Анда журунча бер, массаж этген кабинетге, оюналы тинтирге видеоаппаратура, жаруа этерге керекли затла да бардыла. Эршишюли андан ары аныгыт ючюн, спортменлеге энци интернет курарга керекди. Мен омон этгенден, аны 12-20 жери болса, ары районладан да сабийле келирге болуук эдиле. Жаланда ол заманда алты сагыты жаруа этип, къытайлылары жетерге болуукды.

-Андан бери торленуле болмаганымыдыла? -Болмай а, биз биле-биле аягысы оюне била барган-

«Эр кишиледен а бармыдыла устала? -«Сауал алып айтханда, къызыла юйретген тынды. Ала айтханыгы, юйретгенги терк аладыла, аяны психологилары да башыды. Болсода ахшы спортменле жаштаны араларында да бардыла. Сёз ючюн, Александр Бондаренко, Мурид Кушов, Кирилл Табаков, Денис Деманов, Вадим Карабинич... Шендио да умутландыргъан жаша бардыла, ала ахшы кёрюмдө болдурулганырына

Жаш жырчылары чакъырабыз

13-23 декабрда Стамбулда «Turkvizyon 2015» деген ючюнчю халкыла аралы конкурс болуукду. Аны «ТМВ ТВ» (тюрк музикалы биригю) TURKSOY тюрк маданияты халкыла аралы организациасыны болушлугуу бла бардырады. Башха жыллада, бейыл да ол эки кезинде куралды: жарам финал эм гранд-финал. Аны мурагы-тюрк культураны юсюнден билдирууде, торк миллетлени араларында байланышканы кочлеуеу. Бююнююде «Turkvizyon» жаш жырчылагы келерин халкыла аралы даражыда кёрюгюстөрне ол берген мағаналы проектди. Алайды да анга къаштырыш ючюн, артист жырчы хар кезинде кеси ауазы бла айтыр-гыла борчулду. Эсертеру эршишю эки жыл сан категорияла бардырыды: сабийле - 8-13 жыл эм збадана - 18 жылдан тамата. Конкурсну излемлеге жырчы узунлугу 3-4 минютерге, кеси да къарачай-малкъар тилде айтылгыра керекди. Ол ары дери бир башха жерде жырланмазга, мағанасында да политика бла байланылы, аман ушагысуз сёзлери болмазга тийишлиди. Халк жырчы жагыда да шендиюлюю аранжировкада айтырга жарайды. Организаторлада жырчы ауаз бла айтылганды (плюс фонограммасы), кописаны, минусфонограммасын, эршишюде жырлангыры кописаны, жырчыны видеоматериалларын, аныканы (ол «Эльбурсоидни» сайтында барды) 9 ноябрде дери Интернетте turkvizyon.kb@gmail.com деген адрес бла иерге керекди. Къарачай-малкъар айыруу тур 14 ноябрде болуукды, эм иги жырлаганы журю сайларыкды, хорлагъан Стамбулуга миллетибизни атындан барлыкды. Финал Тюркде болуугу себепли, тыш къыраллы паспорт да алырга тийишлиди. Соррула бла къарачай-малкъар жаш тёлло аныгытга себеплик этген «Эльбурсоид» фондах барырга болуукду. Аны адреси: Ахатов аты орам, 92-чи юй.

«ЭЛЬБУРСОИД» фонд.

Тойну - жангы жорукла бла

Грозныйде тойлада аракы, чакъыр ичеге, сауутладан атыргыра, торту кесерге да энди эркин этилмедди. Ол шартла Чеченде тойну бардырууну нисамына киргенди. Аны уа бу республиканы ара шахарны мэриясы тохтадырганды. Аны буйругу бу ююнде шахарны культура департаментини сайтанда басмаленгенди.

Документде белгиленгенди, тойну бардырылуу жоруклары сакъланыларын аны ресторанды, банкте залада эмда юйде курарганы энци адамла киби, чабарга эки къыз бла теспере, теспере ичеге адыргыра керекди. Андан сора да, тойга эсирип, чечени адет-тёрелеге келишкен кийимле киими келиу дур кёрюлмедди. Келинге да энди теспере чыгыш алылгыра са-

Светлана ЕМЕЛЬЯНОВА.

Тортну барысына да бир къашыкъдан къапдырынуу бир игилиги жокъду

Той бла байламлы чыгарылган буйрукну юсюнден айта, Грозныйни культура департаментини башчысы орунбасары Тамил Кехорсаев билей чертгенди:

«Биз Рамзан Кадыровну жаш тёллою аден-къылыгыга юйретюю юсюнден ол 2013 жылда чыгаргъан бегимни алгауусу тохтадырады. Бир жолга угай, аз-вадан. Бу ол зат эркин этилмедди деп, аны сёлтп тохтамай, салтауларын аныгарга керекди. Сёз ючюн, торту тойда чый бла бирге айтырга неч жаша болду. Алай бизде адет башхады да:

«Комсомольская правда» газет. 2015 жыл, 9 октябрь.

МЁЛЕКЛЕНИ ШАХАРЫНДА Беслан бюююнню сабийлену кёлзлери бла

Алгаракълада Тырныаууну экинчи номери орта школуну эм биринчи номери лицейини окуучулары 2004 жылда сентябрь айда тюрристорлени хатасындан улуу буюш эсиргенди. Беслан шахарда болгандыла. Бегликсина, ол заманда шахарны школларындан биринде бандитле 1128 адамны заложникде тутхандыла. Биринчи сентябрде байрам биле адыга окуучула, алааны аталары бла аналары эм устазлары келген эдиле. Анда этилген зорлукуда да 314 адам ёлгенди, аладан 188 сабийле эдиле. Жаралы болганылары саны уа жоюлеге жетгенди.

Тырныаууну окуучулары биринчиден жесирле турган школну спортзалына келгенди. «Мёлеклени шахары» эсиртемеге толук сазландыла. Ызы бла жангы школда да болгандыла. Сабийле Бесланга барып, ол жерлени кёрюрге келери сюйгендиле. Шургулуу тарых бла шагырай болганыларында уа, бек жарсыгандыла. Ол шарт, ёмюрледе да унутулмай, хар адамны жюрегинде сакъланырыгы хакъды.

унутурга эркин туюлбюлю. Быллай къыйынлык бир жерде да кыйдырлымазга керекди», - деп билдиреди Нелеланы Лиана. «Беслана болган зорлук кёрюм-бюеге да жореклени къыйнайды. Аны адам акылына сайдырырча туюлбюлю. Биз барыбыз да, саула, аны

«Зорлукуда жолгъанлары жеринде хар нени да толурар аныгайса, ол жюреге бютюн бек сингеди. Нек, не ючюн дегенча соррула тынчылык бермедиле», - дейди Жолананы Лейла.

кётюрген - бетсизлик, адам сызыкълды. Ала жашууну иги аныгламагандыла, онондан заруулык алмагандыла жюйгандыла», - деп жарсыды Бийкекуланы Ульфия. «Оюлган школну спортзалында мында ёлген сабийлени суратлары тагыылдыла. Алагы

Футбол Жангыз голун - россейлиге

9 октябрде болган матч Россияны жыйымдык командасын сюйген нальчики къарачулада кызылме туюргъанды. Аны да салтуу алгъа респубикалык «Спартакда» ойнаган Евгений Чеботару Молдавианы жыйымдык командасыны санында чыккъандыла эди. Бир жагындан, ол Евро-2016 турнир ючюн матчга кытышканы ёхтемлендирген да этгенди. Алайла бизде аз да болмагандыла, сёз ючюн, Миодраг Джукович бла Милан Йованович (Черногория), Отто Фрэдрикссон (Финляндия), Аднана Захирович (Босния эм Герцоговина), Денна Радич (Сербия), Ханнес Сигурдссон (Исландия), Сергей Цыбала бла Виталий Панько (Беларусь), Кабэк Гетериев бла Давид Пери (Къазахстан) эм башхала. Алай былайда чептик къюярга керекди, Чеботару аладан энчиди. Футболчуну агенти бла клуббузуну араларында сюд даулашланы эсге алмасак, ол жерти бла да, бийик усталгылы болган, сынам-

Виктор ШКЕМОВ.

Table with 5 columns: Club, Жылда, Оюна, Голла. Includes teams like Зимбуру, Чихулпу, Спартак-Нальчик, Сибирь.

БИЛДИРИУ Къоркъуусулукну сакълар ючюн, транспортха чек салынады

2005 жылда 13 октябрде Нальчикге чыбуулуук этилгенде, бөөвиклеге къахуа сюелип, жигитча ёлгенени эсерюу жаны бла шахарда бир къауум иш бардырылкъдыла. Аны бла байламлы бир-бир оромлада транспортха чек салнырыкды. Ол сонда Ленин проспектин Голово эмда Балкарскы оромлага къошулган кесегинде 13 октябрде эрттендикте ондан башлоп ингриликде беш сагыатх дери националага жюрегю эркин этилик туюлбюлю. Бу маршрутдагы жамауат транспорт проспекте жуук болгон бирси оромла бла жюрюрюкю. Чек салынган оромлада эни бегилии турникетле да орнатылкъдыла.

УЧРЕДИТЕЛЬЛЕ: КЪАБАРТЫ-МАЛКЪАР РЕСПУБЛИКАНЫ ПАРЛАМЕНТИ БЛА ПРАВИТЕЛЬСТВОСУ

Баш редактору орунбасары Текуланы Хауа. РЕДАКЦИЯ: АТТАЛЛАНЫ ЖАМАЛ (баш редактор), ЖАНГОРАЗЛАНЫ Нажабат (баш редактору орунбасары), ТОКЪУЛЛАНЫ Борис (жууалы секретары), ТИКАЛАНЫ Фатима.

ТЕЛЕФОНЛА: Редактору примания - 42-43-01. Баш редактору орунбасары - 42-38-21, 40-84-82. Жууалы секретары - 42-66-85. Секретариат - 40-93-62, Корреспондент - 42-63-52. РЕДАКЦИЯНЫ БЕ.НОМЕРИ: Култура - 42-66-73, 42-66-72, 42-66-71. Социалдык-экономика - 42-66-73, 40-59-18. Жигитликлик эм спорт - 40-39-93, 42-66-71. Окуучула бла байланышкыла жюрюлбюлю эм реслама - 42-37-94. Тизимчи - 47-31-28. Энци корреспондент - 42-68-72. Бухгалтерия - 42-30-87. Операторла - 40-28-49, 42-39-65.

Редакция авторла бла кызыгыт жюрегюлмеин. Клоп жамадалага ресменге этилмедди эм ала артка кытайгырмадыла. Газете басмаланган материалда айтылган омон редакцияны оюму бла келишимге болуукду. Алада айтылган хар зат ючюн Россия Федерациясы Басманы юсюнден законну тыншында материаланы авторлары келери жууулулды. Редакция автордан 400 гезит тизгинден (машина бла кажалтан 5-6 бет) кенио алмайды. Газет Басманы эм асламы информацианы эркинликте жюрюлбюлю бла Къабарты-Малкъар регион инспекцияда 1994 жылда 14-июнда регистрация этилгенди. Регистрация номер — НН-0066. Индекс - 51532.

Газетни басмага КЪМР-ни Басма эмда асламы коммуникацияны бла къырал комитетини компютер службасы хазыр этгенди. Газет «Тетраграф» ООО-ну тилорфациясында басмаланганды. Типография хазыр, Ленин аты проспек, 33. Газетин ислерине тадырыш ючюн КЪМР-ни почта сакылы федералдык Управленисы жууулулды. Телефонла: 76-01-28, 76-01-10. Газетини роиничага сатыш ючюн КЪМР-ни «Роспечать» акционер обществос жууулулды. Телефон: 42-69-34.

Номерге графике кёре 19 00 сагытда кып салынады. 20 00 сагытда кып салынады. ГАЗЕТНИ НОМЕРИНИ ЧЫГАРЫ БАНАЛА: Текуланы Хауа - дежурни редактор, Зезаланы Битле - (1, 2 - чи бет), Бийкекуланы Жаншета - (3-4-чи бет) - корректор. Тиражы 2100 экз. Заказ № 1705. Барыгыча 10 сомду.

РЕДАКЦИЯНЫ ЭМ ИЗАТЛАНЫ АДРЕСИ: 360000, Нальчик шахар, Ленин аты проспек, 5. электрон почта: elbor_50@mail.ru